

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัย ซึ่งจะนำเสนอในหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย
5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรไว้ คือ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิปัญญาห้องถีน ที่มีภูมิปัญญาในเขตอ่าวบางกรุงทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ได้มาร่วมการสืบเสาะ ค้นหาของผู้วิจัย ซึ่งทำการสืบเสาะค้นหาโดยการขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่อ่าวบางกรุงทุ่ม ให้เป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยกับแหล่งข้อมูล ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อ่าวบางกรุงทุ่ม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้ทรงคุณวุฒิปัญญาห้องถีนโดยตรงหากผู้ประสานรู้จักกันโดยส่วนตัว จำนวน 145 คน

2. ข้าราชการครูในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอ่าเภอบางกรุงทุ่ม สำนักงานการประถมศึกษาอ่าวบางกรุง จำนวน 359 คน

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอ่าเภอบางกรุงทุ่ม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 572 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากกำหนดตัวอย่างโดยเดือดแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1. ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีภูมิปัญญาในเขตอำเภอทางภาคทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก 4 สาขา คือ สาขาอุดสาหกรรมและหัตถกรรม สาขาการแพทย์แผนไทย สาขาเกษตรกรรม และ สาขาศาสตร์และประเพณี จำนวน 145 คน ดังนี้

1.1 สาขาอุดสาหกรรมและหัตถกรรม	จำนวน	83 คน
1.2 สาขาการแพทย์แผนไทย	จำนวน	11 คน
1.3 สาขาเกษตรกรรม	จำนวน	44 คน
1.4 สาขาศาสตร์และประเพณี	จำนวน	27 คน

(หมายเหตุ ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นบางรายเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายสาขา)

2. ข้าราชการครูในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทางภาคทุ่ม สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน	37 คน
2.2 ครูผู้สอน	จำนวน	322 คน

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทางภาคทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือโดยจำแนก ดังนี้

- แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแบบตราจรารายการ (Check List)
- แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยจะสัมภาษณ์ผู้ทรงภูมิปัญญา เกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ การถ่ายทอดของผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ ข้อมูลจากผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วผู้วิจัยจะบันทึก

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ใน การจัดการเรียน การสอนของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางกระฐุ่ม จังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ รายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญา ท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางกระฐุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นมาตร拉斯่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 5 ค่าน ได้แก่

1. ค้านบริหารจัดการ
2. ค้านหลักสูตร
3. ค้านการเรียนการสอน
4. ค้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน
5. ค้านปัญหาอุปสรรค

ตอนที่ 3 ความต้องการในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางกระฐุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ในด้านหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น 4 สาขา ได้แก่

1. สาขาวุฒิสาหกรรมและหัตถกรรม
2. สาขาวาระพาทย์แผนไทย
3. สาขาวิชาเกษตรกรรม
4. สาขาวิชาศาสนาและประเพณี
3. หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นอำเภอบางกระฐุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วย เอกสารหลักสูตร ในงาน แบบทดสอบระหว่างเรียน
4. แบบทดสอบวัดผลลัพธ์ ให้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 1 ชุด มี 20 ข้อ เป็นแบบเดียวกัน 4 ตัวเลือก
5. แบบประเมินคุณภาพ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมจุลมุ่งหมายของการวิจัย

**1.3 น้ำแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามตามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา
แก้ไขปรับปรุง**

1.4 น้ำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบ
เพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา(Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

4.1 รองศาสตราจารย์ ดร.นงคราชุ กาญจนประเสริฐ ผู้อำนวยการสำนักวิจัย
และบริการวิชาการ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์พิษณุโลก

4.2 นายรักเกียรติ จางคพิเชียร หัวหน้าการประเมินศึกษาภายนอกของระบบ
สำนักงานการประเมินศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

4.3 นายบรรเทิง ท่านะชันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนม้านทุ่งน้อย
สังกัดสำนักงานการประเมินศึกษาภายนอกของระบบ สำนักงานการประเมินศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

4.4 นายนิคม ฤทธา หัวหน้าการประเมินศึกษาภายนอกของระบบ
สำนักงานการประเมินศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

4.5 แพทย์หญิงดวงรัตน์ เชี่ยวชาญจิทย์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาล
บางกระ或多 อำเภอทางกรุงเทพฯ จังหวัดพิษณุโลก

1.5 หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC : Index of Item – Objective Congruence) และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

1.6 นำร่างแบบสอบถามที่ได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แล้วนำไปทดสอบใช้กับบุคลกรที่เพิ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบความเป็นปั้นนัยของข้อคำถาม หาค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ผลพานของ cronbach's coefficient (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9169

1.7 จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

2. หลักสูตรภูมิปัญญาท่องถิ่น

2.1 สร้างหลักสูตรภูมิปัญญาท่องถิ่น

2.1.1 การวินิจฉัยที่สภาพและความต้องการการนำภูมิปัญญาท่องถิ่นไปใช้ใน
การจัดการเรียนการสอน

2.1.2 วิเคราะห์หลักสูตร

2.1.3 กำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

2.1.4 กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1.5 จัดทำแผนการสอน

2.1.6 จัดทำสื่อการเรียนการสอน

2.1.7 จัดทำเครื่องมือวัดผล

2.1.7.1 แบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน

2.1.7.2 แบบสังเกตพฤติกรรม

3. น้าหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาแก้ไขปรับปรุง
4. น้าหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เสนอผู้เชี่ยวชาญ ทำการตรวจสอบเพื่อ ปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์สวัสดิ์ จิตต์จน อาจารย์คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

4.2 นายสำเริง เลิศเสน ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานการประกบศึกษาอ่าเภอ บางกระหุ่ม สำนักงานการประกบศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

4.3 นางสิริยา เจริญสุข ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานการประกบศึกษาอ่าเภอ บางกระหุ่ม สำนักงานการประกบศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

4.4 ว่าที่ ร.ต. วุฒิพงษ์ บุญญพันธ์igon ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานการประกบ ศึกษาอ่าเภอ บางกระหุ่ม สำนักงานการประกบศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

4.5 นายสุภา อินทรีชื่น ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานการประกบศึกษาจังหวัด พิษณุโลก

4.6 นายสุรศักดิ์ เลียววิจักษณ์ ศึกษาหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประกบ ศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

4.7 นางสาวกมข้า วิราษร์ ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานการประกบศึกษาจังหวัด พิษณุโลก

4.8 นางจันทร์ เนียมเปีย ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานการประกบศึกษาจังหวัด พิษณุโลก

4.9 นายวรวิทย์ ประเสริฐ ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานการประกบศึกษาจังหวัด พิษณุโลก

4.10 นางประภาพร อดุลยรัตนพันธุ์ อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนราชภัฏอุทิศ สังกัดสำนักงานการประกบศึกษาอ่าเภอ บางกระหุ่ม สำนักงานการประกบศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

6. น้าหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 การทดลองแบบเดียว ผู้วิจัยนำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นไปทดลองกับ นักเรียน 3 คน โดยทุมนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และค่า อย่างละ 1 คน เพื่อศึกษาความยากง่ายของภาษา ความเหมาะสมของรูปภาพ และเวลาที่ใช้ แล้วจะฉบับทิกข์ ข้อมูลรองที่ได้นามาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำเสนอกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ เพื่อนำข้อเสนอแนะแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปทดลองครั้งที่ 2

ครั้งที่ 2 ทดลองแบบกลุ่ม ผู้วิจัยนำหลักสูตรท้องถิ่นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับนักเรียน 9 คน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และค่า กลุ่มละ 3 คน โดยให้ศึกษาเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น และทำกิจกรรมตามในงาน แล้วทำการ

ทดสอบหลังเรียน จดบันทึกข้อบกพร่อง และนำมาแก้ไขเป็นครั้งที่ 2 นำเสนอกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ เพื่อขอเสนอแนะแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปทดลอง ครั้งที่ 3

ครั้งที่ 3 ทดสอบภาคสนาม ผู้วิจัยนำหลักสูตรห้องถีนที่ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2 แล้ว ไปใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 25 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชภัฏ อุทิศ สำนักงานการประถมศึกษาอ่าเภอบางกระตุ่น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด พิษณุโลก

แบบแผนที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบ One Group Pretest Posttest Design

กลุ่ม	สอนก่อน	การขัด grammatical error	สอนหลัง
E	T ₁	X	T ₂

E	หมายถึง	กลุ่มทดลอง
T ₁	หมายถึง	การทดสอบก่อนถ้าหากทดลอง
X	หมายถึง	การทดสอบสอนโดยใช้หลักสูตรภูมิปัญญาห้องถีน
T ₂	หมายถึง	การทดสอบหลังการทดลอง

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

การทดลองสอนโดยใช้หลักสูตรภูมิปัญญาห้องถีน อ่าเภอบางกระตุ่น จังหวัด พิษณุโลก ระหว่างภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 วันที่ 22 – 25 กันยายน พ.ศ. 2545 คิดเป็น 20 นาที สอนวันละ 3 หรือ 6 คาบ (แล้วแต่จำนวนคนที่กำหนดในแผนการสอน) จำนวน 4 วัน โดยไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอหนังสือรับรองการทำความร่วมมือจากบ้านศิลปวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือไปยัง ผู้ทรงคุณวุฒิปัญญาท้องถิ่น และหัวหน้าการประชุมศึกษาอ่าเภอบางกระทุ่ม

2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปปีกความร่วมมือ จากผู้ทรงคุณวุฒิปัญญาท้องถิ่น และผู้บริหารโรงเรียนประชุมศึกษาอ่าเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อตอบแบบสอบถามและส่งให้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถาม รวมรวมข้อมูลกลับคืนด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยนำหลักสูตรคุณวุฒิปัญญาท้องถิ่น ทดลองใช้ด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่าง ที่โรงเรียนราชภัฏอุบลราชธานี สังกัดสำนักงานการประชุมศึกษาอ่าเภอบางกระทุ่ม สำนักงานการประชุมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยสัมภาษณ์ และเก็บแบบสอบถาม ได้ครบตามจำนวนแล้ว นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อไม่มาดำเนินการวิเคราะห์โดย

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิปัญญาท้องถิ่นใช้การเขียนรายงาน เชิงพรรณนา

2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพการนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำหรับ SPSS for Windows โดยแบ่งการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ความถี่ และ ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อ รายค้าน

2.3 สภาพการนำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือมากที่สุด = 5 หาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 น้อยที่สุด = 1

การแบ่งความหมายข้อมูลใช้เกณฑ์ดังนี้ (ปีร่อง กรรมสูตร. 2538 : 77)

- ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายความว่า มีการนำมาปฏิบัติหรือปัญหาในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายความว่า มีการนำมาปฏิบัติหรือปัญหาในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายความว่า มีการนำมาปฏิบัติหรือปัญหาในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายความว่า มีการนำมาปฏิบัติหรือปัญหาในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายความว่า มีการนำมาปฏิบัติหรือปัญหาในระดับน้อยที่สุด

2.4 ความต้องการในการนำภูมิปัญญาท่องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ คะแนนความเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ มากที่สุด = 5 มาก = 4 ปานกลาง = 3 น้อย = 2 และ น้อยที่สุด = 1 แล้วแบ่งความหมายข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (ปีร่อง กรรมสูตร. 2538:77)

- ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายความว่า มีความต้องการในระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายความว่า มีความต้องการในระดับมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายความว่า มีความต้องการในระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายความว่า มีความต้องการในระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายความว่า มีความต้องการในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรภูมิปัญญาท่องถิ่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยวิเคราะห์ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรภูมิปัญญาท่องถิ่นตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 : 80 ทั้ง 3 ครั้ง ดังนี้

- 3.1.1 การทดสอบรายเดี่ยว
- 3.1.2 การทดสอบแบบกลุ่ม
- 3.1.3 การทดสอบภาคสนาม

3.2 เมื่อยืนยันความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนสอนและหลังสอน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t - test)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ค่าทดสอบค่าที (t - test)

6. สติติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยหา E_1 / E_2 จากสูตรดังนี้ (เชยิต เรืองสุวรรณ 2533 : 139)

$$E_1 = \frac{\sum X_1 / N}{A} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\sum X_2 / N}{B} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการสอนหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น

E_2 คือ ประสิทธิภาพของคะแนนผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของคะแนนหลังเรียน

ΣX_1 คือ คะแนนนักเรียนทุกคนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน

ΣX_2 คือ คะแนนรวมของนักเรียนทุกคนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

A คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบระหว่างเรียน

B คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N คือ จำนวนนักเรียน